

УДК 394.912

ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ З КРАЇНАМИ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ

Олеся ЯРОШКО

*Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України,
вул. Леонтовича, 5, 01030, Київ, Україна,
тел.: (38096)9123564*

Проаналізовано місце культурного чинника в міжнародних відносинах, культурний вимір співпраці країн АСЕАН, підхід України до співробітництва з країнами регіону та засади культурної кооперації.

Ключові слова: міжнародні відносини, зовнішня політика України, культурне співробітництво, країни Південно-Східної Азії.

Проблеми міжкультурних комунікацій набувають все більшої гостроти в сучасній постбіполярній системі міжнародних відносин і стають предметом політичного аналізу як у глобальному вимірі, так і в межах регіональних інтеграційних об'єднань і окремих держав. У цій статті розглянемо особливості співпраці України у сфері культури з країнами Південно-Східної Азії, що входять в Асоціацію країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Під міжнародним культурним співробітництвом розумітимемо взаємовідносини акторів міжнародних відносин у сфері інтелектуальної та творчої діяльності людини.

Характеризуючи джерельну базу дослідження, окреслимо такі напрями розвитку наукової думки із зазначеної тематики:

а) дослідження інтеграційних процесів у межах АСЕАН, що переважно зосереджуються на економічній складовій співробітництва [3; 39; 42; 74–76];

б) дослідження в царині зовнішньої політики України і місця в системі українських зовнішньополітичних пріоритетів країн Південно-Східної Азії. Проте здебільшого йдеться про співпрацю в сфері економіки і в контексті азійського регіону загалом [2; 17; 31; 44];

в) міжнародні договори України та офіційні матеріали АСЕАН, що дають змогу проаналізувати офіційні позиції сторін [9; 20; 22–24; 26–27; 29–30; 33–34; 48–50; 52–57; 69–70; 73–77].

Однак досліджень щодо специфіки культурного співробітництва України з країнами Південно-Східної Азії, майже нема, що й спонукало нас до дослідницької роботи у цьому напрямі.

Перш ніж перейти до характеристики відносин України з країнами Південно-Східної Азії, вважаємо за доцільне окреслити місце культури як такої в системі міжнародних відносин та зовнішньої політики держав як акторів цієї системи. Для цього згадаємо класичну схему аналізу зовнішньої політики: сукупна дія сил та обставин, що визначають національні інтереси держав, на основі яких формуються зовнішньополітичні пріоритети, розробляються стратегії та доктрини й механізми

прийняття загальнополітичних рішень [41]. У цій схемі на перший погляд нема і згадки про культуру, втім, імпліцитно вона пронизує всі етапи зовнішньополітичного аналізу: соціокультурні умови, систему національних цінностей, рівень політичної культури та соціально-психологічні особливості політичної еліти та національної дипломатії, що загалом можна охарактеризувати поняттям культурного потенціалу/ресурсу зовнішньої політики [19]. Беручи до уваги специфічні риси національних культур, міжнародні відносини в сутнісно-духовному плані і є сферою взаємодії різноманітних культур задля задоволення національних потреб та інтересів. Тобто, з одного боку, культура і є продуцентом соціально-економічних та політичних структур, а з іншого, вона ж і детермінує можливі досягнення держави в міжнародних відносинах і є своєрідним штурманом у процесі прийняття окремими особистостями міжнародно-політичних рішень [71]. Враховуючи різноманіття ціннісних систем та зовнішньополітичних фреймів як історичного результату націогенези, можливі різні моделі національних міжнародно-культурних комунікацій – пріоритет національної культури (етнокультурний централізм), а отже і нації, культурна спорідненість народів (міжкультурний релятивізм) та їх співіснування, а також ідеї універсальних культурних цінностей (як-от прав людини та демократичного поступу), спільності людського роду, а отже й співробітництва на шляху формування глобального суспільства та ідеї культурного інтернаціоналізму у формі культурного конфлікту чи інтеграції [78]. В епоху ж зростання взаємозалежності між учасниками міжнародних комунікацій та інформаційно-технічної революції культурне різноманіття поруч із економізацією глобальних взаємодій стає не лише фактом міжнародно-політичної реальності, а й її активним творцем [5].

Керуючись вищесказаним щодо місця культурного чинника в міжнародній політиці, перейдемо власне до культурної специфіки країн Південно-Східної Азії та її впливу на міжнародні позиції цих держав.

На території площею 4,5 млн км² проживає понад 500 млн осіб (близько 8% населення планети) [73]. Економічні параметри АСЕАН характеризують його економічний потенціал в добу глобалізації. Починаючи із 2001 і до 2005 року (останні офіційні звітні дані по АСЕАН), обсяг ВВП країн АСЕАН зріс майже на 300 млрд дол. США і становив у 2005 році 876 млрд дол. США [54]. За показником ВВП на душу населення країни суттєво відрізняються: для Сінгапуру ця цифра – 26 821 дол. США, а для М'янми – 106 дол. США [54]. Після фінансової кризи 1998 року, що відчутно позначилася на темпах економічного зростання цих країн, коли показник економічного росту становив –7,1%, з 2000 року і до 2005 року такого роду показник як для АСЕАН загалом, так і для окремих країн мав тенденцію до зростання (певний виняток становить Сінгапур, де 2001 року цей показник становив 2,1% зі знаком „мінус”), а з 2002 року щорічні темпи економічного зростання АСЕАН становлять понад 5% [54]. Важливими макроекономічними показниками є також обсяги експортно-імпортних операцій та прямих іноземних інвестицій. У 2004 році експорт країн АСЕАН становив 552 млрд дол. США, а імпорт – 492 млрд дол. США [54]. Обсяг прямих іноземних інвестицій за період 1995–2004 років сягнув позначки 242 млрд дол. США [54]. Найбільшими торговельними партнерами країн АСЕАН є США, Китай, ЄС, Японія, Австралія [53].

За якісними параметрами інтеграційні процеси в АСЕАН поглиблюються, і це

об'єднання вже наблизилося до створення зони вільної торгівлі. Регіональні інтеграційні процеси тісно пов'язані із глобалізацією, це інтеграція, що не містить жодних обмежень чи дискримінації щодо країн, які не беруть у ній участі [3, с. 363–364]. Однак зазначимо позицію цих країн щодо економічної інтеграції: економічна інтеграція – не самоціль, а інструмент зростання конкурентоспроможності, що є економічним імперативом для сталого економічного зростання [76].

Варто зазначити, що АСЕАН не лише економічне інтеграційне об'єднання. Окрім ідеї створення до 2020 року АЕС (ASEAN Economic Community – Економічна спільнота АСЕАН), на другому неформальному саміті АСЕАН у 1997 році також прийнято рішення про створення ще двох стовпів АСЕАН – ASC (ASEAN Security Community – Безпекова спільнота АСЕАН) і ASCC (ASEAN Socio-Cultural Community – Соціокультурна спільнота АСЕАН). Отож, якщо на зорі існування АСЕАН йшлося про поглиблення співпраці, перш за все в економічній сфері, то до 2020 року АСЕАН повинна стати гармонійною спільнотою народів Південно-Східної Азії, орієнтованих на інтеграцію в світове співтовариство, народів, що живуть у мирі, стабільності та процвітанні, пов'язаних між собою партнерськими відносинами, таких, що живуть в умовах динамічного розвитку в співтоваристві суспільств, які допомагають одне одному [39, с. 137–138; 42]. Звісно, і тут (в АСЕАН) є свої проблеми: територіальні суперечки, транскордонна злочинність та тероризм, але існує переконання в необхідності діалогу для досягнення консенсусу, поваги до різноманіття та діалогу переконань [74; 75].

Тепер перейдемо до характеристики країн Південно-Східної Азії з погляду культурних реалій та їх впливу на зовнішню політику держав. Одразу зазначимо, що цей регіон історично сформувався під значним впливом індійської та китайської культур [43], а також культурних традицій країн Європи (Франції, Великої Британії, Нідерландів, Іспанії, Португалії). Соціальна організація цих країн – продукт мусонного клімату та іригаційної системи сільського господарства. Тут розмовляють понад 1000 мов, а релігійна мозаїка регіону доволі різноманітна [70]. Малайзія, Індонезія та Бруней у переважній більшості мусульманські країни: у Брунеї іслам офіційна релігія (її сповідують $\frac{2}{3}$ населення) [1], а Індонезія (90% населення мусульмани) найбільша мусульманська країна, яка, втім, відмовилася визнати за ісламом статус державної релігії [15]. В М'янмі, Лаосі, Таїланді, Камбоджі та В'єтнамі переважає буддизм. Згідно з Конституцією Камбоджі 1993 року буддизм визнано державною релігією (95% населення сповідує буддизм) [18]. У М'янмі буддизм сповідує близько 89% мешканців [21], а в Таїланді – 94,6% [32]. Порівняно з іншими країнами регіону Сінгапур не відзначається близькими до абсолютних показниками, хоча 40% населення становлять буддисти (більшість), а християни – 14% [28]. Філіппіни і з травня 2002 року новоутворена держава Тімор-Леште – країни християнського обряду: на Філіппінах 83% населення католики і 9% протестанти [40], а в Східному Тіморі – 90% і 3% відповідно [4].

Тепер порівняймо зовнішньополітичні пріоритети цих країн і вплив на них культурно-релігійного чинника. Для Брунею, про що йшлося вище, де іслам є державною релігією, характерні тісні зв'язки з країнами ісламського та арабського світу, членство в організації “Ісламська Конференція” (ОІК) [58]. Індонезія, найбільша мусульманська країна, також є членом ОІК, проте для неї характерна

поміркована позиція, зокрема в питанні щодо Ізраїлю [61]. Для Малайзії також одним із зовнішньополітичних пріоритетів є участь в ОІК [63]. Камбоджа підтримує тісні відносини з В'єтнамом, Лаосом, Таїландом, Китаєм, КНДР та Республікою Корея, історично обумовлені також відносини із США, Великою Британією [59]. Для Лаосу серед іншого характерна кооперація з Китаєм та Таїландом [62]. Для Таїланду та Філіппін історично зумовлені та доволі плідні відносини із США [66; 67]. Для переважно католицького Тимор-Лешті характерні культурно-освітні обміни з Філіппінами [60]. Однак для всіх без винятку країн регіону в системі зовнішньої політики чільне місце відводиться АСЕАН (Тимор-Лешті після здобуття незалежності заявив про намір стати членом цієї Асоціації) [58–68].

В АСЕАН, окрім економічної інтеграції та безпекових питань, багато уваги приділяють і культурній складовій співпраці. Зокрема метою культурного співробітництва АСЕАН до 2020 року визначено формування спільноти, що усвідомлює свої історичні зв'язки, культурну спадщину і пов'язана **спільною регіональною ідентичністю** [56]. Існує думка, що міради культур (етнічне, релігійне та мовне різноманіття) повинні слугувати збагаченню культурного життя Південно-Східної Азії [48]. Тому на рівні міжнародного співробітництва в Меморандумі про взаєморозуміння між Урядами держав-учасниць АСЕАН і Урядом КНР щодо культурного співробітництва (2005) зафіксовано глибинну за змістом формулу: культура – основа взаєморозуміння і співробітництва в політичній, економічній та соціальній сферах, культура позитивно впливає на клімат двосторонніх відносин [72]. Національним гаслом Індонезії, котре має своїх прибічників і в інших країнах регіону є ідея єдності в багатоманітті [51]. Важлива роль в утвердженні цієї ідеї в регіоні у постбіполярну добу належала науковцям, зокрема в галузі етнології та етнографії, оскільки в колоніальний період наука обслуговувала інтереси метрополії, хоча місцева наукова традиція все ж збереглася [45, с. 3–21]. Проте радше йшлося про своєрідний „виклик Заходу” і „відповідь Сходу”, релігія для якого є духовним осердям, а духовна культура домінує над матеріальною цивілізацією, що завершився трансформацією іноцивілізаційних цінностей у національних культурах та їх адаптацією до суспільних умов і усвідомленням спільності культурної спадщини [46, с. 5–16; 57].

Звернемося до конкретних кроків у сфері культурного співробітництва країн АСЕАН, якою опікується КОКІ (СОСІ) (Комітет з питань культури та інформації – Committee on Culture and Information), що керується порадами Національних комітетів з питань культури та інформації. Культурні проекти АСЕАН фінансуються Культурним фондом АСЕАН та за рахунок коштів країн-партнерів АСЕАН по діалогу. Починаючи із 1978 року, під егідою КОКІ втілено понад 300 культурно-інформаційних проектів [49; 50; 52; 55; 69]. У Комітеті розробляють плани дій у сфері культури та інформації. Приміром робоча група Комітету опрацьовувала стратегічні основи культурного співробітництва країн АСЕАН на період до 2010 року. В основу спільної культурної стратегії закладено такі принципи [77]:

- культура і культурна спадщина – основа суспільства;
- культурна діяльність впливає на всі інші види суспільної діяльності;
- індивідуальна та суспільна ідентичність впливають із культурного контексту;
- культурні цінності повинні надавати зміст політичним та економічним процесам.

Ідеться, по суті, про розуміння інтеграційних процесів у межах АСЕАН у багатовимірному плані, тобто єдності політико-безпекової, економічної та соціокультурної складових: культура сприяє економічному зростанню, економічні успіхи – основа соціальної стабільності, культурне різноманіття розглядають як протизвагу політичній нестабільності та основу для взаєморозуміння [77].

Зовнішня політика України та її думки фахівців стосовно можливих напрямів та перспектив співпраці із країнами Південно-Східної Азії та Азії загалом ще на етапі становлення незалежності враховували принципи політичної доцільності та економічного прагматизму [16; 25, с. 43–44; 31; 44]. Зазначали, що введення в систему координат Захід–Росія південно-східного виміру диверсифікує міжнародні відносини України, деполітизує їх, надавши економічного змісту [2, с. 79–81]. Поруч із економізацією системи зовнішніх зв'язків України, важливе місце в процесі усвідомлення національних інтересів займають культурні цінності, які й визначають можливі напрями культурної експансії, де пріоритетами виділялися Росія та країни СНД, Захід та ісламо-тюркський напрям [12, с. 66–67]. Після подій „помаранчевої революції” ключовим зовнішньополітичним пріоритетом визнано європейську інтеграцію, а відносини із країнами Азії, Африки та Латинської Америки віднесено до розділу „Економічна експансія” [13]. Стосовно ж певної концептуальної схеми щодо культурної співпраці, то вона є складовою частиною такого поняття, як „міжнародний імідж”, тобто йдеться про поширення й утвердження образу України як надійного і передбачуваного партнера. Однак, з огляду на обмежені фінансові та кадрові ресурси, це питання радше віддаленої перспективи [6, с. 12; 47, с. 11]. Оскільки, як зазначено в Стратегії національної безпеки України від 12 лютого 2007 року, Україна сама потерпає від негативного зовнішнього інформаційного впливу, не кажучи вже про недостатні обсяги вироблення національного інформаційного продукту [35]. Тому в контексті інформаційно-культурного співробітництва з країнами Південно-Східної Азії потрібна адресна стратегія, якою б керували фінансові та кадрові можливості України і яка б закладала певні підвалини для перспективного співробітництва та поліпшення добробуту населення України.

Для характеристики стану справ щодо міждержавного співробітництва України з країнами Південно-Східної Азії важливими є дипломатична присутність та стан договірно-правового забезпечення двосторонніх відносин. Україна встановила дипломатичні відносини із переважною більшістю країн регіону до кінця 1992 року, окрім Брунею (3 жовтня 1997 року), М'янми (21 січня 1999 року) та Тімору-Лешті (27 вересня 2003 року) [14, с. 6–12]. Дипломатична присутність України в регіоні визначається наявністю посольств у В'єтнамі (у Камбоджі за сумісництвом), Індонезії, Таїланді (в Лаосі, М'янмі за сумісництвом), Малайзії (в Тімор-Лешті за сумісництвом) та в Сінгапурі (у Брунеї за сумісництвом). В Україні ж розташовані посольства В'єтнаму, Індонезії, Малайзії, інші – за сумісництвом [17]. Відповідно до цього показника можна простежити більший інтерес України до регіону, аніж країн регіону до України.

Договірно-правову базу співробітництва України і країн Південно-Східної Азії, тобто йдеться про міжнародні двосторонні договори, становлять переважно договори про встановлення дипломатичних відносин, засади двостороннього співробітництва,

принципи співробітництва в окремих галузях, у тому числі й в культурній [9; 20; 22–24; 26; 27; 29; 30; 33; 34]: з Брунеєм – 2 документи, з Лаосом та Камбоджею – по 1, з Малайзією – 2, з Філіппінами – 3, з Таїландом – 5, з Індонезією – 7, з В'єтнамом – 26, що залишає значний простір для подальшої роботи у цьому напрямі, як і стан справ щодо реалізації положень міжнародних угод [36–38].

На фоні двосторонніх відносин України з країнами Південно-Східної Азії дещо вирізняються українсько-в'єтнамські взаємини, основи яких було закладено ще в радянський період. Договірна база двосторонніх відносин налічує 26 міждержавних документів, враховуючи договори із суб'єктами господарювання державної форми власності – 42 [10], а в сфері освіти, культури, науки, туризму, інформації та міжлюдських контактів – 8 угод. Конкретним наповненням двостороннього співробітництва у сфері культури є такі факти: 100 в'єтнамських студентів та аспірантів навчаються в Україні на безоплатній основі, і ще 1000 – на комерційній. 9 українських студентів навчаються у вищих навчальних закладах В'єтнаму за напрямками „Міжнародні відносини” та „В'єтнамська філологія”. Створено Українсько-в'єтнамський центр передачі технологій. У грудні 2006 року в м. Ханой відбулася виставка-презентація „Дні науки й техніки України в Соціалістичній Республіці В'єтнам” [7]. Варто згадати й про діяльність товариств дружби народів “Україна-В'єтнам” і “В'єтнам-Україна”. Улітку поточного року відбувся з'їзд Товариства дружби “В'єтнам-Україна”, на якому схвалено план роботи Товариства на період 2007–2012 років, одним із завдань якого визначено відкриття відділення в Харкові [11]. Такі кроки навряд чи можна назвати досконалою державною стратегією співробітництва, але враховуючи географічну віддаленість регіону та обмеженість національних ресурсів і необхідність їх концентрації на пріоритетних напрямках, ідеться радше про політику „малих кроків”, що закладає фундамент для розширення сфери співробітництва в перспективі.

Загалом аналіз двосторонніх міжнародних угод України з країнами Південно-Східної Азії, у тім числі й у сфері культури, а також розуміння сутнісних начал культурної співпраці та принципів міжнародного культурного співробітництва, проголошених в Декларації ЮНЕСКО 4 листопада 1966 року про цінність кожної культури, котру треба поважати та зберігати і право кожної людини користуватися культурними надбаннями людства [8], дає змогу сформулювати засади такої культурної співпраці:

- двостороннє культурне співробітництво реалізується на основі принципів рівності, взаємності та режиму найбільшого сприяння;
- двостороннє культурне співробітництво передбачає співпрацю між державами, органами місцевого самоврядування, відповідними установами та організаціями, громадянами;
- сторони заохочують та сприяють прямим контактам і співпраці між вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами;
- сторони інформують одна одну з питань, що належать до сфери міжнародного культурного співробітництва;
- сторони на основі взаємності сприяють вивченню мови та літератури, історії та культури одна одної;
- сторони сприяють участі власних громадян у міжнародних конгресах, симпозіумах, мистецьких заходах тощо, організованих іншою стороною;

- сторони співпрацюють у галузі радіомовлення та телебачення.

Отож, культура постає формотворчим зовнішньополітичним чинником, що лежить в основі дій держави на міжнародній арені, специфіка ціннісних установок формує стратегію поведінки актора міжнародних відносин – співробітництво чи конфлікт. Гетерогенний перспективний та потужний в економічному плані регіон Південно-Східної Азії у сфері зовнішньополітичних орієнтацій характеризується як особливостями національних культур, так і спільною політикою АСЕАН, спрямованою на формування Соціокультурної Спільноти АСЕАН, де культурі відводено роль індикатора процесів економічної та політико-безпекової кооперації.

Зовнішня політика України щодо країн Південно-Східної Азії ґрунтується на пріоритеті економічної складової співпраці, культурна ж компонента співпраці належить до перспективного зовнішньополітичного напрямку діяльності держави на шляху взаєморозуміння і зближення культур, а також формування позитивного міжнародного іміджу України в регіоні як надійного та передбачуваного партнера. Засадами міжнародних культурних відносин України з країнами Південно-Східної Азії є забезпечення всебічної участі в такому співробітництві держав, органів місцевого самоврядування, відповідних установ та організацій, громадян, сприяння взаємним культурним, освітнім, спортивним, інформаційним обмінам, надання достовірної та об'єктивної інформації, співпраця в галузі ЗМІ.

На нашу думку, перспективними є дослідження як у сфері “цивілізаційного діалогу” як нової парадигми міжнародних відносин, так і щодо напрямів зовнішньої політики України як актора міжнародних відносин, у тому числі й у сфері культури, а також особливостей прояву культурної компоненти в регіональних та субрегіональних інтеграційних об'єднаннях, зокрема в АСЕАН.

1. Бруней // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
2. *Валевський О. Л.* Структура геополітичних інтересів України / О. Л. Валевський, М. М. Гончар. – К. : НІСД, 1995. – Вип. 45.
3. Восток / Запад. Региональные подсистемы и региональные проблемы международных отношений : Учеб. пособ. / Под ред. А. Д. Воскресенского. – М : РОССПЭН, 2002. – С. 365–370.
4. Восточный Тимор // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
5. *Горбач О. Н.* Доктрини зовнішньої політики: історія та сучасний розвиток: дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01 “теорія та істор. політ. науки” / О. Н. Горбач. – Львів, 2004.
6. *Губерський Л. В.* Деякі шляхи забезпечення позитивного міжнародного іміджу України / Л. В. Губерський // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 30 (Ч. I). – 2001. – С. 12–15.
7. Гуманітарна співпраця. Україна – СРВ // <http://www.mfa.gov.ua/vietnam/ua/2481.htm>
8. Декларация принципов международного культурного сотрудничества от 4 ноября 1966 года // <http://www.un.org/russian/document/declarat/culture.htm>
9. Договір про принципи відносин і співробітництва між Україною та Соціалістичною Республікою В'єтнам від 8 квітня 1996 року // <http://www.rada.gov.ua>
10. Договірніо-правова база. Україна – СРВ // <http://www.mfa.gov.ua/vietnam/ua/2478.htm>
11. Звітні-виборчий з'їзд Товариства дружби „В'єтнам – Україна” // <http://www.mfa.gov.ua/vietnam/ua/news/detail/6749.htm>
12. *Здіорук С. І.* Стратегічні аспекти національно-культурної політики України / С. І. Здіорук, Б. О. Парахонський, О. Л. Валевський. – К. : НІСД, 1995. – 76 с.
13. Зовнішньополітичні пріоритети України // <http://www.mfa.gov.ua>

14. Зовнішня політика України в умовах глобалізації: Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003) / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К.: Генеза, 2004. – 616 с.
15. Индонезия // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
16. *Івченко О.* Україна в системі міжнародних відносин історична ретроспектива та сучасний стан / Українська академія наук національного прогресу / О. Івченко. – К.: “РІЦ УАННП”, 1997. – 687 с.
17. Иноземні диппредставництва в Україні // <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/1232.htm>
18. Камбоджа // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
19. *Киселев И. Ю.* Образ государства как фактор принятия внешнеполитических решений / И. Ю. Киселев, А. Г. Смирнова // ПОЛИС. – 2004. – № 4. – С. 116–126.
20. Меморандум про взаєморозуміння між Кабінетом Міністрів України та Урядом Його Величності Султана і Янг Ді-Пертуана Брунею Даруссаламу щодо співробітництва в галузі туризму від 18 червня 2004 року // <http://www.rada.gov.ua>
21. Мьянма // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
22. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Філіппіни від 12 березня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
23. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Камбоджі від 23 березня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
24. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України та Міністерством Закордонних Справ Малайзії і Посольством Малайзії в Москві від 11 лютого 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
25. Постанова Верховної Ради України „Про основні напрями зовнішньої політики України” від 2 липня 1993 року // Україна на міжнародній арені : Зб. докум. і матер., 1991–1995 роки : У 2-х кн. / [Упор.: Будяков В. В. та ін.; Редкол.: Удовенко Г. Й. (відп. ред.) та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. – С. 37–53.
26. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Лаоською Народно-Демократичною Республікою від 17 вересня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
27. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Соціалістичною Республікою В’єтнам від 23 січня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
28. Сингапур // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
29. Спільна декларація про принципи відносин і співробітництво між Україною і Республікою Індонезія від 11 квітня 1996 року // <http://www.rada.gov.ua>
30. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Індонезією від 11 червня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
31. Сучасний стан інтеграційних процесів в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону: можливості для України // <http://www.niss.gov.ua/Monitor/Marrch/05.htm>
32. Таиланд // <http://ru.wikipedia.org/wiki>
33. Угода між Урядом Соціалістичної Республіки В’єтнам і Урядом України про співробітництво в галузі культури, освіти й науки від 8 червня 1994 року // <http://www.rada.gov.ua>
34. Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Сингапур (у формі обміну нотами) від 18 березня 1992 року // <http://www.rada.gov.ua>
35. Указ Президента України “Про Стратегію національної безпеки України” від 12 лютого 2007 року // <http://www.rada.gov.ua>
36. Україна-Малайзія // <http://www.mfa.gov.ua/malaysia/ua/4757.htm>
37. Українсько-брунейські відносини // http://www.embassy-ukraine.com/ukraine_brunei_ukr_1.html
38. Українсько-сингапурські відносини // http://www.embassy-ukraine.com/ukraine_singapore_ukr_1.html
39. *Фельтхэм Р. Дж.* Настольная книга дипломата / Пер. с англ. В. Е. Улаховича / Р. Фельтхэм. – Минск : Новое знание, 2000. – 304 с.
40. Филиппины // <http://ru.wikipedia.org/wiki>

41. Хрусталеv М. А. Основы теории внешней политики государства : Учеб. пособие / М. А. Хрусталеv. – М. : Ун-т дружбы народов, 1984. – 80 с.
42. Хьеп Ч. АСЕАН В 1967–2000 годах: итоги и перспективы / Ч. Хьеп // <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/45725>
43. Цивилизации Юго-Восточной Азии // http://ancient.gerodot.ru/topics/articles/article_diffa12.htm
44. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика і безпека України. Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури : Монографія / Л. Д. Чекаленко / [за заг. ред. С. І. Пирожкова]. – К., 2004. – 352 с.
45. Этнологическая наука в странах Азии: Южная и Юго-Восточная Азия. – М. : Наука, 1993. – 231 с.
46. Юго-Восточная Азия: идеология и религия. – М. : Ин-т востоковедения РАН, 2001. – 264 с.
47. Як нас сприймають у світі. Из засідання Наукової ради МЗС України на тему: “Шляхи забезпечення позитивного міжнародного іміджу України” (24 січня 2002 року) // Політика і час. – 2002. – № 3. – С. 3–23.
48. A Myriad of Cultures // <http://www.asean-infoculture.org/>
49. Agreement for the Promotion of Cooperation in Mass Media and Culture Activities Cameron Highlands, 17 December 1969 // <http://www.aseansec.org/2138.htm>
50. Agreement on the Establishment of the ASEAN Cultural Fund Jakarta, 2 December, 1978 // <http://www.aseansec.org/8896.htm>
51. Annan K. Check against Delivery / K. Annan // <http://www.aseansec.org/6911.htm>
52. ASEAN Achievements//<http://www.asean-infoculture.org/>
53. ASEAN as a key partner for Europe // http://ec.europa.eu/external_relations/asean/intro/index.htm
54. ASEAN Statistical Pocketbook 2006 // <http://www.aseansec.org/19196.pdf>
55. COCI Objective // <http://www.asean-infoculture.org>
56. Cooperation in ASEAN // <http://www.asean-infoculture.org>
57. Culture // Ministry of Foreign Relations of Vietnam // http://www.mofa.gov.vn/en/tt_vietnam/nr040810155004
58. Foreign Relations of Brunei // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Brunei
59. Foreign Relations of Cambodia // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Cambodia
60. Foreign Relations of East Timor // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_East_Timor
61. Foreign Relations of Indonesia // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Indonesia
62. Foreign Relations of Laos // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Laos
63. Foreign Relations of Malaysia // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Malaysia
64. Foreign Relations of Myanmar // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Myanmar
65. Foreign Relations of Singapore // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Singapore
66. Foreign Relations of Thailand // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Thailand
67. Foreign Relations of the Philippines // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_the_Philippines
68. Foreign Relations of Vietnam // http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_Vietnam
69. Funding in ASEAN // <http://www.asean-infoculture.org>
70. Heartland of Our Times // <http://www.asean-infoculture.org>
71. Majie Zhu. Contemporary Culture and International Relations / Majie Zhu // http://www.crvp.org/book/Series03/III-20/chapter_i.htm
72. Memorandum of Understanding between the Governments of the Member Countries of the Association of Southeast Asian Nations and the Government of the People’s Republic of China on Cultural Cooperation (2005) // <http://www.aseansec.org/17843.htm>
73. Overview. ASSOCIATION OF SOUTHEAST ASIAN NATIONS // <http://www.aseansec.org/64.htm>

74. *Pushpanathan S.* Appreciating, Understanding the ASEAN Concept / S. Pushpanathan // <http://www.aseansec.org/15052.htm>
75. *Reyes A.* The Imperative of Global Community / A. Reyes // <http://www.aseansec.org/16540.htm>
76. *Reyes R.* The ASEAN Model of Economic Integration / R. Reyes // <http://www.aseansec.org/16277.htm>
77. Strategic Review of the ASEAN-COCI Work Program // <http://www.aseansec.org/20904.pdf>
78. *Xintian Yu.* An Outline of International Culture / Yu Xintian // http://www.crvp.org/book/Series03/III-20/chapter_vi.htm

BASES OF CULTURAL COOPERATION OF UKRAINE WITH THE SOUTHEAST ASIAN COUNTRIES

Olesya YAROSHKO

*Institute of World Economy and International Relations of the NAS of Ukraine
Leontovycha str., 5, Kyiv, Ukraine, 01030; tel. (3096)9123564*

The role of cultural factor in international relations, cultural dimension of ASEAN intra-states cooperation, Ukraine's approach toward the cooperation within the countries of the region and cultural cooperation bases are analyzed in this article.

Key words: international relations, Ukrainian foreign policy, cultural cooperation, Southeast Asian countries.

Стаття надійшла до редколегії 27.09.2007

Прийнята до друку 03.03.2008